

A legnagyobb vezető- és nevelőerő a példa. Ugy éljenek, dolgozzanak és érezzenek a nép közvetlen vezetői: a papok, a tanítók, a tanárok, a jegyzők, ahogy ez elvárható vezetőiktől is.

A jó és közvetlen szó mindig erőt ad az embernek. Ne fukarkodjék tehát a vezető ember a jó szóval; neki is jól esik, ha feljebbvalója barátságosan szól hozzá és beszélget vele.

Az egyes emberek jóirányú erő kifejtése tiszteletreméltó, de mennyivel értékeesebb és eredményesebb az egyesített, tömeges erő kifejtés. A magyar jövő kiépítésének egyedüli célját szolgáló gondolatban kell ma minden népművelőt összetorlasztani és áltáluk minden magyart, hogy egy érzés, egy gondolat és egy akarat legyen valamennyi.

Meg kell érteni és értetni, hogy a háború nehéz megélhetési körülményeket von maga után.

Lássuk és láttassuk be azt is, hogy a mi országunk helyzete viszonylagosan kedvezőbb, mint más országoké.

A szerényebb életigény és a vezetőkben való bizalom feltétlen türelmet, nyugalmat és megértést biztosít, amire oly nagy szükség van.

Ha átérezzük és éreztetjük azt, hogy a magyar katona értünk, itthonmaradot-takért van és azért nyugalmas az éjjelünk, a nappalunk, mert ő éberen őrködik; kenyerünk és húsrészünk azért kisebb, mert a harctéren küzdő katonának el kell küldeni a nagyobb részt: akkor nem szabad és nem lehet zúgolódni, türelmetlenkedni senkinek.

Tudom, hogy minden magyar népművelő megérti az idők szavát, mely feladatként tűzi ki elének a magyar katona megbecsülését, a katona itthonmaradottjainak fokozottabb segítségét, a belső arcvonal vezetőinek jó munkáját: az egyedüli cél érdekében biztosítani a türelmet, a nyugalmat, a megértést itthon, hogy a messze orosz földön küzdő magyar katona harca meghozza a győzelmet.

Ezeknek a gondolatoknak mélyítése céljából rendezzünk honvédnapokat, honvédestéket, stb., amikor minden egyes műsorszám a magyar katonára vonatkozzék. Vagy a népművelési előadások alkalmával szenteljünk legalább egy estét a magyar katonának. Rendezzünk olyan színdarabot, mely a magyar katonáról szól. Az előadás jövedelme is legyen a honvédeké. Rendezzünk kézimunkatanfolyamokat, ezeken a honvédek részére készíttessünk meleg téli holmikat.

Ez az új cél és feladat, melyet a magyar népművelőnek meg kell valósítani, mert ezt parancsolja a magyar múlt és jelen, hogy életre keljen a szebb magyar jövő!

Nemes János

Gróf Tisza Istvánról

Valahányszor a Magyar Népművelők nagyon kedves folyóiratára gondolok, azonnal a nagy vértanúra emlékezem. Valami rendkívül mélységes tisztelet, alázatos hódolat köt ma is a halhatatlan, nagy magyarhoz.

Tisza István legélénkebb szereplése idején, különösen nyáron, sokszor volt alkalmam élményeket szerezni róla Geszten, közvetlen közelében. Hiszen életem sok részét ott töltöttem szerető testvérbátyám, a geszti református esperes otthonában. Tisza és a bátyám nemcsak egykorúak voltak, de egyben a legjobb barátok is.

Bátyámtól sok a beszélést örök Tiszáról. Ajtón keresztül hallott kedves és közvetlen társalgásukból is sok felejthetetlen emlékem maradt. Közvetlen szemléletemen át is szinte élethűen lebeg előttem Tiszának puritán, szinte utolérhetetlenül egyszerű, közvetlen, határozott és mindenben megkapó, nemes alakja.

Ez alkalmommal csak néhány jellemző adattal kívánom felidézni Tisza emlékét.

1904 nyarán súlyos betegen feküdt egy szegény özvegy cipészné Geszt egyik alacsony, szegény otthonában. A nagy emberbarát feleségével együtt kocsiján kereste fel a csatagos időben a segítségre kényszerült beteget. A fekvő nő orvos-ságos üvegeit megemelgette az ágy mellé tett széken. Mikor megtudta, hogy azok az orvosok csak az ismerősöktől került, beajánlott szerek, könyörtelenül dobálta ki az ablak alatt levő üres kádba. Kocsiját azonnal küldte Nagyszalontára az orvosért. Helyben akkor orvos nem volt. Ő maga pedig feleségével gyalogosan tért

haza egy elég sáros síkatoron át. A kocsit azért nem tartotta vissza maguk számára, hogy egy percre se késleltessék az orvos érkezését.

Orvost, gyógyszert és minden költséget Tiszáék fizettek.

A szegények gondviselése a grófi pár állandó figyelméhez tartozott.

A geszti tanító és tanítónő állandóan jelentést tett a tanítatásra méltó szegény, iskolátvégzett elemi iskolai tanulókról.

Az aradi képviselőválasztás előkészítése végett nagy vendégség gyűlt a geszti kastélyba. Közben a radványi birtokról egy lesújtó telefonjelentés közölte, hogy a szántás hengerelése közben két gyermekem átment a henger. Tisza egyik vendégének autóján azonnal a gazdaságba szált ki a szerencsétlen gyermekeket meg nézni, bár lámpagyújtás volt. Mire az orvosbaráttal magam is ott lehettem a gyermekek ágya mellett, már Tisza ki is adta az utasítást, hogy a gyermekeket a nagyváradi kórházba kell szállítani.

A Geszt határában fekvő bagi pusztára új külföldi tenyészbika érkezett. A bika megbokrosodott és a gulyást szarvára kapva földhöz vágta. Az rögtön meghalt. Tisza értesülvén az esetről, azonnal kiszállt a tanyára és lelőtte az új tenyészállatot. Általánosan kárhózzatták érte a gróft.

— Az az állat, amelyik ilyen hamar elpusztít egy emberéletet — jelenti ki nagy nyugalommal Tisza —, mindig veszélyes marad. Ne éjen!

Egyik barátom 1910 körül, egészen ismeretlen létére, Tisza pártfogását kérte egy dohánygyári tisztviselői kinevezéshez, mivel neki senki támogatását remélni nem lehet. Kézírása elég lehangoló volt. Tiszát nem riasztotta el. Panaszkodását megértve, rövid pár hét alatt értesítette, hogy városának — Hajdúnánásnak — két vezető polgárával igazoltassa egyéniségének megbízhatóságát, hogy kérésének eleget tehesse.

Ugyan melyik férfi adta ily hajlékony jóakarattal támogatását a hozzá kiáltónak? Így győződött meg barátom Tiszáról mondott sok méltatásomról.

1915-ben Szalacson (Bihar m.) laktam. Egy gazdálkodó keservesen kérde, hogy mit tegyenek a gazdák az ősszel elrekvirált sorozott lovaik árának kifizetése érdekében, hiszen égető sürgős beszerezni másik lovakat a tavaszi szántáshoz.

— Most tette kijelentését Tisza — tájékoztatom Albert Imre polgártársamat — a panaszkodó levelek miatt szót emelő — Az Est — újság szerkesztőségének, hogy akinek jogos panasa van, forduljon a miniszterelnökséghez. Irjon Albert uram is Tiszának!

Albert írt. Pár hétre nemcsak Albert, de a szalacsi gazdák mind megkapták rekvirált lovaik árát. Albert külön levélben kapott értesítést. Albert Imre a levelet állandóan magánál hordta, s annak felmutatásával ismertette Tisza megértő jóakarát a Tiszát támadókat előtt.

Egyik évben Balogh geszti rektor úr tanítatásra ajánlotta egyik igen jó tanuló parasztfiút. A gyerek kézzel-lábbal tiltakozott a továbbtanulás ellen. Tisza valósággal szomorúvá lett a fiú érthetetlen macacssága miatt.

— Hiába minden jóakarát — nyugodott bele Tisza is —, ha valaki megköti magát. De hát itt az udvarban kell valami jó munkába fogni a gyereket, hogy mégse maradjon egészen elhagyatott munkás a fiú.

A nagyon jóakarátú kulcsár mindjárt az udvari konyhán alkalmazta a különben fürge gyermeket.

Kedve nyílt a parasztfiúnak. Vidáman hordta az asztalhoz a terítést. De baj esett. Pár tányérral jobban megterhelte magát a kis legény. Kiejtette a tányérokat, összetörték.

A szerencsétlen gyerek kétségbeesve rohant bujdosni. Egyszerre nyomaveszett. Megindult a keresés, kutatás. Sok napba telt a fiú előkerítése. Tisza megnyugtatás és további bátorítás végett magához kérte volna a fiút. De az megmakacsolta magát és még a faluból is elment szolgálni.

Sokáig emlegette sopánkodva a nagy gróf a balgatag parasztfiút.

Még első miniszterelnöksége táján lehetett Tisza valamelyik Bethlen gróf lakodalman Erdélyben. Tisza Gesztről kocsijával vitette el magát.

A lakodalmas háznál volt három kiváló művészi hajlamú katonatiszt. Egyik hegedült, füttyült hozzá és táncolt. A másik kettő zongorázott, cimbalmozott és mesésen dalolt egyszerre.

Gróf Tiszának annyira megnyerte a tetszését e három katonatiszt könnyed, megkapó, magyaros fellépése, hogy kedves öreg lovászát a terem ajtajába állította rövid bámészkodásra.

— Kedves bátyám — újságolta nagy bizalommal a kiváló főúr az egyszerű parasztkalmazottjának —, ilyen talpraesett katonatisztekét még magam sem látam, de az édesapám sem. Nézze meg maga is őket és még a gyermekeinek is beszélje el!

(A katonatisztekről a Vasárnapi Ujság is írt. Közölte, hogy egy párizsi gróf vendégségbe hívta meg a bravúros magyar tiszteket, hogy saját társaságának is kedves hangulatot vigyen velük.)

Az öreg lovász pár héttel a lakodalom után elragadtatott boldogan magyarázta nekem egy alkalmi kocsizás alatt, hogy a kegyelmes úr milyen nagy leereszkedő figyelemetességgel állította őt az úri terem benyílása elé, hogy benézhesen.

1915-ben Königsgrätzben helyezték el a 39. közös gyalogezred káderét. Ide az ezred üdülőjébe érkezett Tisza István miniszterelnök úr levele egyik szolgálatra teljesen alkalmatlanná rokkant lovásza érdekében. A levélben arra kérte Tisza a parancsnokságot, hogy vizsgálja felül lovását, valóban hasznavehetetlen-e a katonaságnak, s ha igen, úgy bocsássa el véglegesen családjá közé, hadd vehesse fel rendes polgári életét.

A levélben páratlan szeretettel tesz biztosságot a miniszterelnök arról, hogy a rokkant lovász megelőző sok hű szolgálataért méltó a nyugodt polgári életre. A levélben még azt is felemlíti Tisza, hogy nemcsak a szóbanlevő lovász szolgált állandóan gazdaságában megbecsülésre méltóan, de még az édesapja is az ő a. y. j. nál.

U. i. Az itt elmondottakban nem a nagy államférfiről, de a páratlanul figyelmes, leereszkedő, nemes, jóakarátú és megértő embertestvérről beszéltem. Köteket lehetne és kellene összeírni ilyen irányban gróf Tisza Istvánról. S minden sor jobban-jobbán bizonyítaná, hogy az örökmlékű nagy mártír egész egyéniségében magyarosan egyszerű, jóakarátú, nemes, barátságos, tiszta. elkü úr, nagy úr volt. Gróf Tisza István minden ízében magyar lélek.

Szabó Lajos

Zala vármegye I. K. N. Bizottságának közgyűlése

most tárgyalta le az 1942—43. munkaévben megvalósítandó munkatervét. A megye kulturális életének legteljesebb munkásai zsúfolásig megtöltötték a termet, améyben Brand Sándor dr. alispán elnöke alatt ülésezett a bizottság. Jelen volt a megye főispánja, v. t. ez Te. eki Béla gróf is.

Markos Jenő titkár lelkes szavakkal buzdította munkára a népművelőket. Kiemelve, hogy ezidén a harctéren küzdő bajtársak munkáját is el kell végezni az otthonmaradottaknak. A népművelés munkásainak nemcsak az ismereteket kell fejleszteni, nemcsak a társadalmi kiegyenlítődést kell szolgálni, de küzdeni kell a nép hitének megerősítéséért is. Fel kell vennünk a harcot a káros hírverés szélsőséges aknamunkájával szemben is. Jól tudjuk — mondotta —, hogy a legbiztosabb óvóhely az aranyfedezetű pénz, a legigazságosabb élelemelosztás, a legmesszebb hordó ágyú, a leggyorsabb harcágyú is annyit veszít honvédó értékéből, amennyi erőt felémeszt a nemzet polgári tömegeinek sötétlenlátásából fakadó lelki gyengesége,

vagy a túlzott derülátásból eredő kényelme; csodavárása.

Az új munkaévben — mondja a titkári jelentés — a bizottság 5340 népművelési és közművelési előadást, 731 műsoros dé. utánt és alkalmi ünnepélyt, 370 műkedvelői előadást, 13 népművelési hangversenyt, 617 mesedélutánt, 103 tanulmányi kirándulást, 302 rádióelőadást, 2 analízéta-tanfolyamot 160 óraszám-mal, 7 alapismeretterjesztő tanfolyamot 402 óraszám-mal, 2 népművelési tanfolyamot 90 óraszám-mal, 5 művészeti és ké. d. y. képző tanfolyamot 118 óraszám-mal, 2 férfi-jellemképző tanfolyamot 80 óraszám-mal, nőnevelési és női jellemképző tanfolyamot 150 óraszám-mal, 1 egészségügyi tanfolyamot 30 óraszám-mal, 5 gazdasági tanfolyamot 60 óraszám-mal, 2 idegennyelvi tanfolyamot 80 óraszám-mal, 5 ügyességi (gép és gyorsíró) tanfolyamot 180 óraszám-mal engedélyezett.

A falusi lakosság szociális és gazdasági helyzetének javítása, úgyszintén gyakorlati ismereteinek kibővítése céljából a kerületi háziipari felügyelőséggel, valamint a vármegyei Közj. éti Szövet-